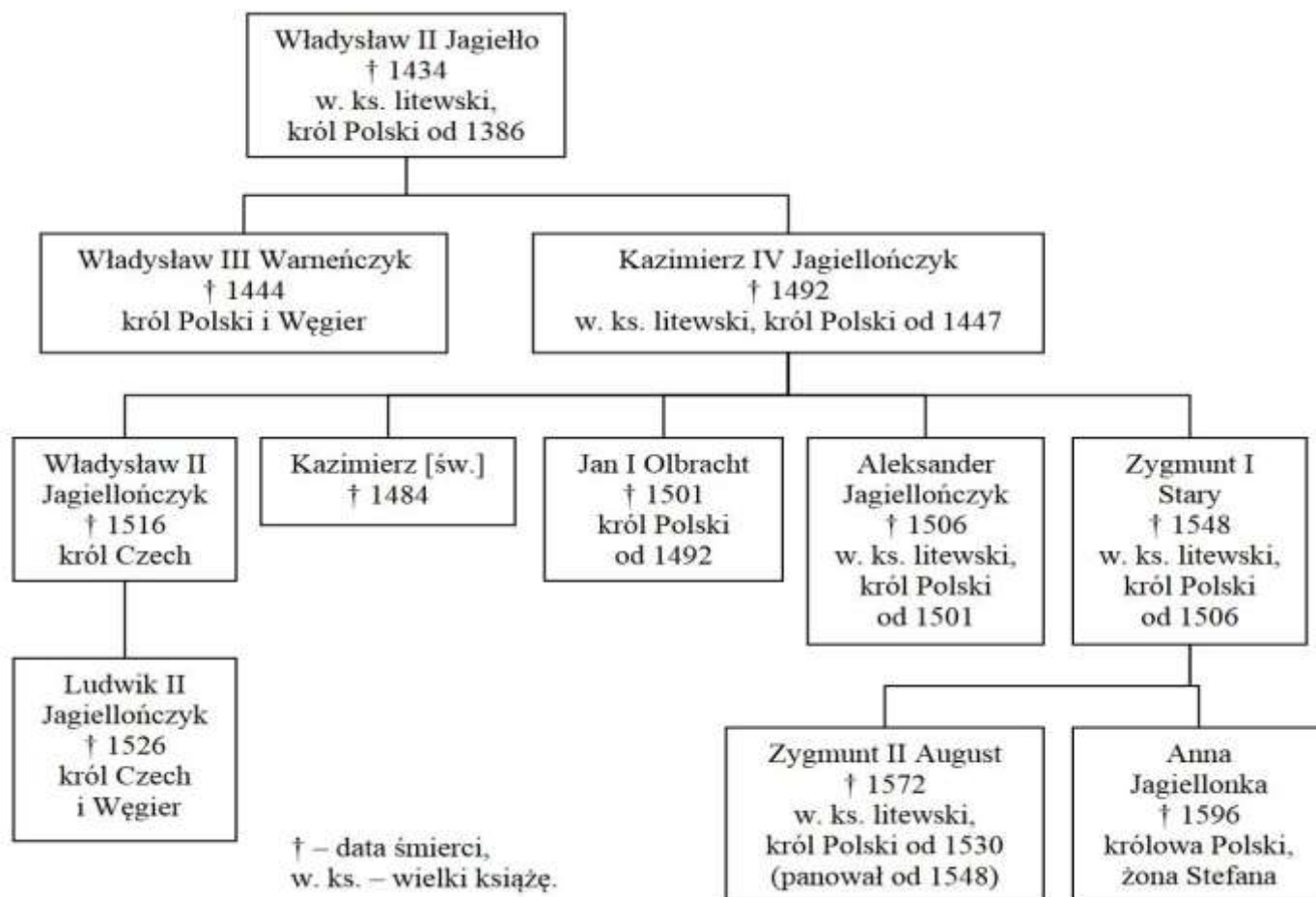

Opracowanie materiału: Alicja Wachnianin-Męcina, nauczyciel doradca metodyczny historii w CRE WŁ w Skierniewicach.

ZAD. 1

1. Źródło 1. Tablica genealogiczna Jagiellonów [fragment]

Źródło 2. Adres1 zjazdu piotrkowskiego do króla [fragment]

Zgłodniała i ustąpiła owa zaciekłość barbarzyńska, a nawet w zupełności została usunięta, skoro potężne państwo tureckie, niegdyś dla wszystkich tak straszne, okazało się przez potęgę Waszej Królewskiej Mości tak złamane, że wystawszy świetne poselstwo i dary bogate, prosiło o pokój czasowy lub trwały, wedle woli Waszej Królewskiej Mości [...]. Układ zawarty przez W.K.M. z cesarzem tureckim na wspomnianych warunkach pochwalamy, za dostateczny uważamy, i nie widzimy, co by doń jeszcze dodać było można. Po spełnieniu zaś w ten sposób obowiązku i zamiaru najlepszego, którym W.K.M. z zapalem była, tak jak i my, przejęta przy przyjęciu korony węgierskiej, pozostaje jeno W.K.M. zwrócić się wyłącznie do spraw królestwa polskiego [...]. I dlatego z niniejszego zjazdu generalnego zwracamy się z prośbą do W.K.M., aby najszybciej, jak tylko być może, przybyć raczył do królestwa polskiego, uporządkowawszy sprawy Węgier przez ten pokój, o którym się dowiedzieliśmy. Przybycia bowiem i szczęśliwego powrotu W.K.M. wzywamy, wyglądamy, błagamy.

1adres – pismo.

Źródło: Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej, zeszyt 24, Kraków 1924, [w:] <http://www.genealogia.polska.pl> [dostęp: 23.01.2015].

Zadanie 1.1. Do którego z władców zamieszczonych w tablicy genealogicznej skierowano adres zjazdu piotrkowskiego? Odpowiedź uzasadnij: ...

1.2. Wskaż władców z rodu Jagiellonów, którzy również zasiadali na tronie węgierskim i określ stopień ich pokrewieństwa z królem, do którego skierowano adres zjazdu piotrkowskiego: ...

ZAD 2.

Źródło 1. List Jana Husa do Władysława Jagiełły [fragment]

Gdy poseł od waszego majestatu [...] przyniósł wieści o zwycięstwie i chwalebnym pokoju, tak wielką sercu memu sprawił radość, że jej ani pióro opisać, ani głos mój wyrazić tak jak się godzi nie jest w stanie. Wiem jednak, o najbardziej chrześcijański królu, że nie waszej dostojności potęga, ale najwyższego króla pokoju, Jezusa Chrystusa upokorzyła pychę waszych nieprzyjaciół, waszej czci wrogich i zawistnych. [...] Gdzież są tedy owe dwa miecze nieprzyjaciół? Zaiste tymi samymi zostali obaleni, którymi przestraszyć chcieli pokornego. [...] Gdzie ich miecze, konie okute, ludzie pancerni, w których zaufali? Zaiste wszystko stracili.

Źródło: Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, Warszawa 1960, nr 11, s. 20.

Źródło 2. Paweł Włodkowic, Traktat o władzy papieża i cesarza w stosunku do niewiernych [fragment]

Krzyżacy, walcząc z niewiernymi, nigdy nie prowadzili wojny sprawiedliwej [...]. Tego rodzaju napad na niewiernych, zwłaszcza przedsięwzięty bez słusznej przyczyny, jest zaprzeczeniem miłości bliźniego [...]. Bliźnimi naszymi są zaś zarówno chrześcijanie, jak i niewierni, bez różnicy [...]. Nie wolno niewiernych przymuszać do przyjmowania wiary chrześcijańskiej zbrojnie lub opresją, gdyż ten sposób jest krzywdą dla bliźnich, a także i dlatego, że nie należy robić rzeczy złych w celu osiągnięcia rzeczy dobrych [...].

Źródło: Wiek V–XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1999, s. 317–318.

2.1. Które z poniższych zdań dotyczących źródeł 1. i 2. są prawdziwe, a które są fałszywe?:

Oba źródła powstały po zawarciu II pokoju toruńskiego:

A) prawda B) fałsz

2.2 Autorzy obu źródeł byli obecni podczas obrad soboru w Konstancji:

A) prawda B) fałsz

2.3. Autorzy obu źródeł prezentowali stanowisko antykrzyżackie:

A) prawda B) fałsz

ZAD. 3. Źródło 1. Jan Długosz¹ o miastach polskich, 1455 r. [fragment]

Ma ponadto Królestwo Polskie kilka miast znacznych [...]. Z nich zaś przede wszystkim miasto Gdańsk znane nie tylko wśród Polaków, lecz także wśród innych państw i sąsiednich narodów. Nie jest to wprawdzie wielkie miasto, lecz słynie z rozwiniętego handlu [...].

1 J. Długosz (1415–1480) – kronikarz, autor dzieła Roczniki czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego; powstawało od ok. 1455 roku do końca życia.

Źródło: J. Długosz, Roczniki czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego, księga I, przekł. J. Mrukówna, Warszawa 1981, s. 64.

Źródło 2. Marcin Kromer¹ o miastach polskich [fragment]

W Prusach natomiast [...] leży Gdańsk. Tworzy całość złożoną z trzech miast i znany jest ze swego portu, stoczni oraz spichlerzy. [...]. Zabezpieczony potężnymi murami, osiąga wspaniały rozwój dzięki pracowitości swych obywateli i przybyszów z obcych stron.

1 M. Kromer (1512–1589) – jego dzieło, z którego pochodzi cytowany fragment, to Polska, czyli o położeniu, ludności, obyczajach, urządach i sprawach publicznych Królestwa Polskiego; ukazało się drukiem w 1575 r.

Źródło: M. Kromer, Polska, czyli o położeniu, ludności, obyczajach, urządach i sprawach publicznych Królestwa Polskiego, przekł. S. Kazikowski, oprac. R. Marchwiński, Olsztyn 1984, s. 60.

Źródło 3. Tabela. Ludność Gdańska od XIV do XVII w.

Rok	Liczba ludności (w tys.)
1400	12
1500	35
1600	50
1650	58

3.1. Na podstawie źródeł 1., 2. i 3. wymień trzy zmiany, które nastąpiły w Gdańsku w okresie dzielącym oba opisy: ...

3.2. Wyjaśnij, co mogło być przyczyną polityczną, a co gospodarczą odnotowanych zmian: ...

ZAD. 4. Źródło 1. Godfryd de Villehardouin¹, Zdobycie [...] [fragment]

Po wielokroć starli się Frankowie i Grecy, a nigdy, Bogu dzięki, nie zdarzyło się, aby Grecy nie ucierpieli bardziej. [...] Tedy wymyślili Grecy wielki podstęp; wybrali 17 wielkich okrętów, napełnili drwem², wiórami, pakują³, smołą, beczułkami i doczekali pory, kiedy podniósł się gwałtowny wiatr. I w połowie pewnej nocy zapalili okręty i podnieśli żagle; ogień strzelił wysoko. [...] Tak poleciały ku okrętom krzyżowców; krzyk podniósł się wśród wojska; do broni rzucają się ze wszystkich stron. Wenecjanie biegną ku swym statkom, inni też ku swoim; zaczynają całą mocą ratować je od pożaru. [...] [wenecjanie] wskakiwali na galery i na łodzie okrętowe; płonące statki chwyтали harpunami i wywlekali je poza port ku nieprzyjacielowi, i puszczały na prąd Złotego Rogu i pozostawiali tam płonące. Greków skupiło się na brzegu bez liczby i miary, krzyk rozlegał się tak ogromny, jakby ziemia i morza się zapadały.

1 Godfryd de Villehardouin (1150–1212) – francuski kronikarz i uczestnik wyprawy krzyżowej.

2 drwem – drewnem.

3 pakuły – włókno lniane lub konopne.

Źródło: Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, Warszawa 1959, nr 6, s. 41.

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego

W rok po przejęciu Cypru [...] Wenecja, Hiszpania i Papiestwo utworzyły [...] Ligę Świętą, której celem było odzyskanie kontroli nad Morzem Śródziemnym oraz wypędzenie tureckiej floty z Adriatyku. [...] Do bitwy morskiej doszło u wejścia do Zatoki Patraskiej¹. Bitwa pod Lepanto [...] okazała się wielkim zwycięstwem sił chrześcijańskich. Zatopiono bądź pochwycono 230 tureckich jednostek, a tylko trzynaście europejskich. Piętnaście tysięcy chrześcijańskich galerników [...] odzyskało wolność. [...] Podczas mowy pogrzebowej w Bazylice Św. Marka, odprawionej dla uczczenia poległych, ogłoszono, że [polegli] dowiedli własnym przykładem, że Turcy nie są tak niepokonani, jak dotychczas sądzono.

1 Zatoka Patraska – położona we wschodniej części Morza Jońskiego, u zachodnich wybrzeży Grecji.

Na podstawie: P. Ackroyd, Venice. Pure city, Londyn 2010, s. 244–245.

4.1. Które z poniższych zdań dotyczących źródeł 1 i 2. jest prawdziwe, a które fałszywe?

W obu źródłach opisano bitwy stoczone pomiędzy chrześcijanami i muzułmanami:

A) prawda B) fałsz

4.2. W obu bitwach weneccjanie należeli do grona zwycięzców:

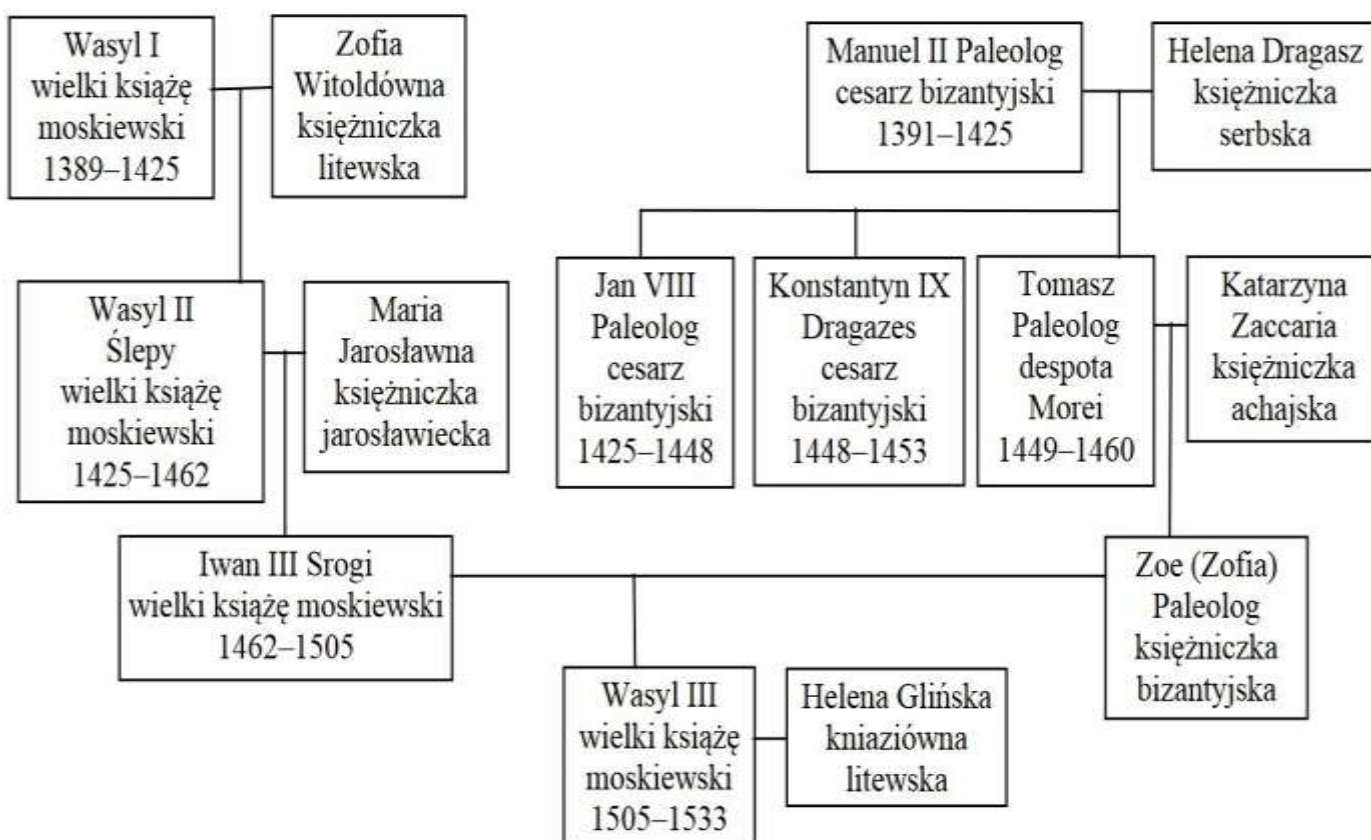
A) prawda B) fałsz

4.3. Obie bitwy miały miejsce w tym samym stuleciu:

A) prawda C) fałsz

ZAD. 5

Źródło 1. Tablica genealogiczna Rurykowiczów i Paleologów [fragment]

Na podstawie: Paleologowie. Biografie, fakty, drzewa genealogiczne, Warszawa 2011, s. 18–19; Rurykowicze. Biografie, fakty, drzewa genealogiczne, s. 20–21.

Źródło 2. Fragment listu mnicha Filoteusza z Pskowa do Wasyla III z 1511 r.

Kościół Rzymu starożytny przyszedł do upadku z powodu herezji [...], świątynie Rzymu drugiego, miasta Konstantynowego, [Turcy] zbezczeszili [...]. Za to teraz pełnią blasku światłość słońca przewyższającego [...] w twoim potężnym państwie jaśnieje dzięki prawosławnej wierze chrześcijańskiej, święta, apostołska i powszechna Cerkiew Rzymu nowego, trzeciego. [...] Miej w pamięci i utwierdź się w przekonaniu, pobożny władco, że wszystkie państwa chrześcijańskie w twoim w jedno władanie się zeszyły, że dwa kolejne Rzymy upadły, trzeci natomiast Rzym stoi i trwa, czwartego zaś już nie będzie.

Źródło: J. H. Billington, Ikona i topór. Historia kultury rosyjskiej, Kraków 2008, s. 54.

5.1. Wyjaśnij, która informacja ze źródła 1. mogła zostać wykorzystana jako argument potwierdzający koncepcję wyłożoną w źródle 2: ...

ZAD. 6

Źródło 1. Mapa. Europa w roku 1000

Źródło: H. Manikowska, J. Tazbirowa, Historia. Średniowiecze. Podręcznik dla szkół średnich, Warszawa 1994, s. 21.

Źródło 2. Mapa. Europa w połowie XVI w.

Źródło: T. Cegielski, K. Zielińska, Historia. Dzieje nowożytne. Podręcznik dla szkół średnich klasy II liceum ogólnokształcącego, Warszawa 1991, s. 28.

6.1. Czy w połowie XVI w. pod panowaniem muzułmańskich władców znajdowały się te same obszary w Europie, co w 1000 r.? Odpowiedź uzasadnij: ...

ZAD. 7

Źródło 1. Memoriał papieża Leona X z 1517 r. [fragment]

I. [...] nasz wieczysty i również najpotężniejszy wróg jak największe poczynił i czyni przygotowania celem wypędzenia nas i pozbawienia dobrobytu, majątków, a nawet życia, i jawnie się chętni [...], że skoro tylko Wschód ujarzmi, zaraz zwróci swą broń na Zachód i nie spocznie pod żadnym warunkiem, póki nie zagarnie całego chrześcijaństwa. [...]

III. Największą przeszkodę stanowi[ą] niezgody i spory książąt chrześcijańskich pomiędzy sobą [...]. Dla wytępienia tego zła, jako nasienia szatana, pożądanym jest wprowadzić pokój, lecz przynajmniej należy ustanowić powszechne zawieszenie broni na rok, a następnie jak długo będzie ta święta wojna i do 6 miesięcy po jej ukończeniu.

Źródło: Wiek XVI–XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1997, s. 225.

Źródło 2. List Erazma z Rotterdamu do króla Zygmunta, 15 maja 1527 r.

Erazm z Rotterdamu pozdrawia najjaśniejszego króla Polski, Zygmunta, tego imienia pierwszego. [...] zachęciła mnie do [napisania] listu odraza do tych ustawicznych zamieszek na świecie i wielkie pragnienie pokoju. Ciągłe odwołują się nadzieje na jego nadejście i to nas rani boleśnie! [...] Zaprawdę w człowieku obdarzonym takim jak ty umysłem, te tak wielkie waśnie wśród władców mogą tylko budzić odrazę! [...] Oto teraz ta niezgoda między monarchami otwiera drogę Turkom. [...] A wcisną się Turcy głębiej jeszcze między nas, jeśli, pojednani, nie przeciwstawimy im razem naszych tarczy. Czy człowiekowi o sercu chrześcijanina może nie sprawiać bólu obecne położenie? Jednak dużo jeszcze okropniejszy jest fakt, że podczas gdy książęta prowadzą między sobą burzliwe waśnie, ginie doszczętnie religia chrześcijańska, rozsypuje się w gruzy porządek publiczny, rozluźniają się hamulce, a ci, których powinnością jest posłuszeństwo, domagają się władzy nad potężniejszymi od siebie.

Źródło: T. Cegielski, K. Zielińska, Dzieje nowożytne 1492–1815. Ćwiczenia źródłowe dla szkół średnich, t. 3, Warszawa 1999, s. 173.

7.1. Podaj, co, zdaniem autorów obu źródeł, było głównym zagrożeniem dla Europy na początku XVI w.: ...

7.2. Wyjaśnij, co, według autorów tekstów, osłabiało możliwość obrony państw europejskich przed zewnętrzną ekspansją: ...

Dokonałam wyboru zadań z arkuszy maturalnych do historii.